Otto Schneid
Papers

In the Exhibitions of Jerusalem

25

61125

1

בתערוכות ירושלים.

בבית הקונסוליה הצרפתית, אשר לפני כמה שנים נבנה בצורה שקטה ואצילית בין "מלון המלך דוד" ובין מגדל דוד ההיסטורי, נערכה תערוכה לימים ספורים בלבד לכבוד פריס. בהקף צנוע ובכמות מצומצמת של מוצגים הצליחו העורכים ע"י ערוכה, המצוינת בדקיאות ובטעם, להשיג את המטרה, את גודלה ואת גדולתה של העיר שמלבד היותה בירה יהודית ולהגנת מולדת מה שלא יטרום לכן בבירה היחידה במינה, שמימי לוטיציה העתיקה הריהי הולכת וגדלה לעינינו ומרגיעה בניתה. מן הרומאנית הננו באים, במעבר טבעי כבמציאות, לאסף הקתדרלות הגותיות ואלה לפנינו פנים דגים בימי הביניים, כט. שפל, לארמון קלוני אשר בית הנכות שבקמנו מהווה את המשכו האורגני של עצם הבנין וכולל גם מחלקה יהודית נכבדת. בעת שרוב אירופה מתמסרת לקראת הבארוק, צומחת בבירת צרפת הקלסיציזם המחיה את ירושת יוון העתיקה בהתאמה השלמה ובפשטות הנפלאה. אותה רוח עוזבת הקובעת במאה הי"ח בפנתיאון ובכניסה המצולעת שמעבר ל"מקדש המהפכה", שנהייתה ואותה ירושלה נגרת בפריס החדשה. העיר הזאת לא עמדה, איפוא, משקוע יצירה, ואפילו במחצית השניה של המאה הי"ט לא שוקעה בולה.

כל תולדותיה היתה צרפת בכלל ופריס בפרט ממציאה ומחלוצה לרעיונות אמנותיים ורק אחרים, השכנים, קיבלו ממנה, הפכו אותה לילידה החיה כוחותיה החיים סגנונים, לגורטריה, לקטגוריות קבועות. הרוח שעזבה את האבנים, נפחה גם בה עד נפש. יושבי פריס לדורותיהם, בני חורין אשר מעולם לא סבלו שבוי, נהיו למלחמות חרות למשחררים ולמופתים וברוח זו מסתיימת הסקירה עם מחלקת השחרור האחרונים.

לאחר שתמנו את כבוד הצדיקים להוד, נפנה לשתי תערוכות בית הנכות "בצלאל".

(וזאת מכתבו האחרון כמה במקרה אולי) מופיעות שתי יצירות קטנות (מגלופת הוינאית)

שמו לא? לפני כמה שנים הקריס דיוקן גבר ואמנות אתו מסוגננת מאד.
זהבה מורגש עוז ה"פסלסיון" עם סגנונה של הדקורטיבי
על כן, שהיה למעבר בין אימפרסיוניזם ובין אכספרסיוניזם. כינוי המרכזי
ציירי עמנו בדור האחרון בקירת האמנות המדושה, בפריס. מיסודה
הצרפתי ומרכולה של כוחות בינלאומיים קיבלו את יעודם המכריע, אבל גם
נתנו לה ואחרים מהם פיתחו את כשרונם עד כדי חלק קובע
בקבוצה האסכולה. מה ציירים צעירים רבים לקחו להם דוגמה מהם, היה
ידידי מנרס דטבט במלט לאמריקה. טבע בומם להביא פינת חדר,
פועל את העין כלהבה יוקדת. בגוח הבעתו הלוהטת ראו רבים מקור לסגנון
העתיד לבוא. את ההווה מלפני השואה מסמן יותר משה קיסלינג, ואע"פ שאין כאן
אחת מתמונותיו של נשים שבהן כוח גדול, כ"א גבר צעיר, מקנה גם תמונה זו מושג
של "קו" הבדור, הקומפוזיציה האלגנטית שלו וגווניו השחורים שאין כמותם לשום צייר.
אצל קנלבא נעשית הפקטורה ספוגית יותר ובמקום "קו" החיים של "קו" ובתנופה
באה החיות הכתם בגורם יוצר. זה הבין גם אצל מנס קטנב, המיוצג ע"י
"אחד הנושאים האהובים עליו, "אב ובן" ובתמונת החוץ של גנט עשירה
וגרנדיוזית. זכרונות מתעוררים נוכח שתי יצירות הצייר [illegible] רודלף פאלן,
בעל מחשבות וחלומות עדין, מקורי ורחב האופק. אחת מהן היא נוף ארצישראלי,
הדומה יותר התהוותה בתקופתו הגלבאית בין מגמה קוביסטית-מופשטת ובין
הגישה הקרובה למציאות, הריאליזם, שהתחדש וחזר בשנים שבין
שתי המלחמות. עם ציורים אלה נכיר גם כמה מוצגי פסלות לא יומיומית,
כגון ראש האשה היהודי האנגלי יעקב אפשטיין וברונזה (של איש רוח) עוז יותר אמיתות של [illegible].
בעוז [illegible] את סגנונו אפשר לאפין כדבר שבין ריאליזם וצינוני
ורושם של [illegible] ובין אמנות של
הבעה, מורגש (אצל) חנה אורלוף, שישבה עד פרוץ המלחמה בפריס ושנים
אחדות קודם לפני * גם בארץ. בתוך ראש אשה [illegible] מחוק עלא
מוחש משחק 3 גורמים הנדסיים יסודיים, מוחשות מתיחות כוחות בצורה, אע"פ
שלכאורה אין התופעה מתרחקת מהמציאות. מאת הפסל הארצישראלי בן צבי
נרשום ראש חזק את השגנן מסקין ואכספרימנט של מסכת ברונזה. [illegible]
[illegible]. האחרונה העשירה מושאת ע"י צירות [illegible] ציירי

2

את תשומת לבנו מושך גדם של „המצג החדשי" והוא ראש אשה חטוב עץ ומפצה צבעוני. כולה אומרת עדין ונועם חייך גנדרני מוסיפה לה עדינה של ~~עדינה~~ בצבץ ~~חדוה אמה~~ ~~לצבך~~ יודעים מומחי המוזה את זמן התהוות הפסל בשלב האחרון של המאה החמש עשרה. אך אין ברור הלה שייך לעלמה, ~~נוצריה~~ אולי אשה, או לאחת מנשי לוויה והוא, נוגע נקבע, שהוא ~~כפי שנקבע נכונה,~~ קטע מקבוצה שלמה.
כן איני יכול להכנים לדעה המיחסת את ~~היצירה~~ העבודה לאסכולת נירנברג. כי בין מאסכולת קלן ניכרות פה וגם השפעות אחרות נותנות את אותותיהן. ~~[illegible]~~ בטוחני ~~[illegible]~~, שהעבודה באה מאזור הריין, היינו מהתיכון.

בתערוכת צלומי יעקב רוזנר ניכרת יפה ההשתמשות של מלאכת הצלום ~~והתגלמותה~~ ועליה ~~והתפתחותה~~ ונין ניכרים שינויים לעומת הצלומים מלפני המלחמה. לדרגת אמנות בשנים האחרונות ~~לפני המלחמה בלאט~~ היו טובי הצלמים מצגילים פרטי ~~את~~ או אף אידיוגיה המיוחדת של הצלמניה, מצגילים קטעי טבע, ~~ו~~פוקחים את עינינו לראות צולמות מלאות קתוך פרטים נפרדים, ומבליטים את האפידרמיס ואת תכונות החמרים. ~~לעומת~~ גישה מטריאליסטית ולעתים גם ~~דחיקת~~ עמקניה כזו, יש ~~ה~~שפיעה פעמים אף של הציור, נותן רוזנר תמונות יותר שלמות ומקורבות ~~[illegible]~~ לקומפוזיציה סגורה, ~~יותר~~ שהיא מסורתית בציור. בחבה יתרה הוא מתבונן בנוף ארץ ישראל ומצליח להעביר עלינו את הרגשת חיים נמרצים ומפגיעים אפילו כשהרגל ~~[illegible]~~ הרב כבר הספיק להוציא מראות מכלל חוויה ולהכניס בהם משום בנליזציה, כגון בקטע מאזרות רוטשילד בתל אביב.

עשיר ורב הערך הוא רכושו החדש של המוזה בציורים, ביחוד ביצירות אמני ישראל ~~בני~~ ~~[illegible]~~ מודרניים. אוצרות הדורות שהלכו כמה מטבעי, יוסף ישראלס, מים שמגדליים בלבד לתמונתו הידועה „בן העם היהודי", ~~[illegible]~~ תרשימו בשאן ~~"[illegible]"~~ „חופה" ושני דיוקנאות עצמו מפליאים. כן ~~[illegible]~~ אחת מעבודות ליברמן, משנת 1928, והוא ממיטב הפורטרטים האימפרסיוניסטיים. מאת ליאופולד גוטליב, היהודי הפולני,

[illegible]

הארץ. דבריהם של שלשה לבו מאגנו, יוסף בודקו, מרגריטה ליבנשיין ולודוויג
(ואוה מיזנגר היגר) אחד, המגספר
יונס גאונת נגן ~~מדרכת מוזגה~~ את ילון ~~את~~ האמנותי ואת
כשרונו האישי של כל. גם עם ... הננו נפגשים בספרו,

והם אבני, אורדון-ברונשטיין, גלעדי, הנדלר, ~~צריסקי~~, וולף-פרוויאר, צריסקי,
טיבו, לבנון, ליטבינובסקי, סיטרון, עובדיה, סימה, פרנקל, קוליאנסקי, רסלר, שור
וסטיינהרדט. אמנם אחדים מהם ראויים לתשומת לב יתירה, אבל הקורא מכיר את
כולם ואין צורך להערכתם לרגל בסקירה הזאת. בשמחה ~~רבה~~ עוד שלשה
חדשים בשבילי, אברהם גולדברג, יונה מאק ואבשלום עוקשי.

כשאנו מנסים, לשם הבדלה, לתאר ולנתח את מוסדות חו"ל המורגשים
למצב האמנות ואת מקומה בבתי הספר לסוגיהם, לא נטעון, שאלו ברורות
ובולטות ברורות. אדרבא, רק במקצת תבחין לנו בהגות המערב ~~לזהות~~ להופעת
(המקצוע) א) באוניברסיטאות.

עד ראשית מאתנו היו אוניברסיטאות המערב החלוצות המובילות בהתפתחות
המקצוע, ~~מרכזי התורה~~, יוצרות השיטה, מרכזי המחקר והלמודים ונאמנה ה[illegible]
מבין בכל דור ודור מצבו האמיתי של חקר האמנות [ופן הכל של] בדורות האחרונים, [illegible]
[illegible]. רק עם התפתחותו בעצמה של המקצוע והרחבת אפקו עד כדי
היקף עולמי החלו האוניברסיטאות מפגרות. חוקרים מרוחקים עברו את
גבולות אירופה ואת גבולות ארצות ים התיכון ורמזו רמז ושגבו למוצאים
העולמות האמנותיים של ארצות אסיה ואפריקה ושאר חלקי תבל ה"אקזוטיים".
רק האוניברסיטאות הוסיפו להחזיק במסורת אתמול. בעיניהן נשארה
התרבות היוונית-הרומית היחידה לא קמיה לבד, אלא היחידה בריבוע.
דרך משקפי יוון-רומי ראו את אמנות אירופה כולה (ולא זו בלבד) ומאחריהם אלה הסגירו
מעיניהן [illegible] את (מעינות) האמנות העולמית, אלא [illegible] מנעו [illegible]
תוך הבנתם של עצם המחול המוגבל נושאי הפנים של דקו. [illegible]
התפתחות של האמנות [illegible] נטיו, אפוא, לעוצריה ולמגמתיה. ברור הוא
מגמות מקבילות התבלטו גם בקורות השיטה. כי אותה [illegible] הנקיצה
[illegible] ידה ושאגה אותה למגשיר מלא חלוצה.

~~האמנות היהודית בדורנו בכלל וה~~

~~אמנות ארץ ישראל~~

על האמנות היהודית המודרנית

~~על יצירה אמנית יהודית בימינו אלה~~ בכלל ועל אמנות א"י
בפרט. מהם ~~[illegible]~~ מקורותיה, האם הם לועזיים
ומערביים בלבד או יש לה [illegible] לאיזו מסורת אמנותית [illegible]
גלויי מסרת כלו בעבר ובהוה. [illegible] אמנות אירופה [illegible]
(הגדה סריון – דורא אירופוס – מגלות)
30–34 [illegible] ובחוויה האנשים [illegible] ממסורת יהודית [illegible]
בניגוד בין [illegible] המלחמות. ~~האמנות~~ המצב [illegible]
פרים ומסורתיה [illegible]. [illegible]. [illegible]
[illegible] של האמנות. מגמה, מציאות, חוויה. תפקיד האמן ואליטות.